

Хирургиялық операциялар

- Операция (немесе хирургиялық ота)- дегеніміз патологиялық өзгерістерге ұшыраған ағзаларды ашу және оларға әртүрлі емдік диагностикалық манипуляция жасау үшін тіндер мен ағзаларды ажырату мен олардың тұтастығын бұзу арқылы тіндерге механикалық әсер етумен жүретін емдеу шарасы.
- **Хирургиялық операциялардың жіктелуі**
Хирургиялық операциялардың түрлері өте көп. Олардың классификациясының негізіне белгілі бір критерийлер салынған.

- 1. Операцияның алдына қойылған мақсатына сәйкес операциялар диагностикалық және емдік операциялар болып екіге бөлінеді. Диагностикалық операциялардың мақсаты — диагнозды дәлелдеу, дерттің сатысын анықтау. Диагностикалық операцияларды клиникалық зерттеу әдістері дәл диагноз қоюға мүмкіндік бермей, дәрігер науқаста емдеу тактикасы жүргізіліп жатқан емнен өзгеше ауыр дерттің (ісік, даму ақаулары, ауыр қабыну процестері) бар екенін жоққа шығара алмаған жағдайда қолданады.

- Бұған: биопсияның түрлері, арнаулы диагностикалық операциялар (лапароскопия, торакоскопия, артроскопия, лапароцентез, торакоцентез) және т.б жатады. Соңғылары науқас өміріне қауіпті сондықтан, барлық инвазиялық және аз инвазиялық әдістер мүмкіндіктері толық пайдаланылып болған соң ғана жасалуы тиіс. Бұл операция жоспарлы түрде де, шұғыл түрде де қолданылуы мүмкін. Кейде қатерлі ісікке жасалатын операциялар да, диагностикалы болып табылады.

-
- **Емдік операциялар** науқасты сауықтыру немесе оның жағдайын жақсарту мақсатында жасалады.
  - Операциялар организмдегі патологиялық процеске әсеріне байланысты түбегейлі, **паллиативті және симптоматикалық** операциялар болып бөлінеді:

- **Түбегейлі операциялар** деп науқасты дерттен сауықтыратын операцияларды атайды.
- **Паллиативтік операциялар** науқастың жағдайын жақсартуға бағытталған, бірақ дерттен айықтырып жібермейді.
Симптоматикалық операциялар жалпы паллиативтік операцияларға ұқсас болғанымен, науқастың жалпы жағдайын жақсартуға емес, тек дерттің бір ғана қауіпті белгісін жоюға бағытталған

- 2. Операциялардың орындалу мерзіміне байланысты жедел, шұғыл және жоспарлы операция болып бөлінеді.
- **Жедел операциялар** науқас хирургиялық бөлімшеге түскен соң алғашқы сағаттар ішінде тез арада жасалады. Әдетте, жедел операция алғашқы 2 сағат ішінде жасалуы тиіс деп санайды. Жедел жасалатын операцияларға науқастар түскеннен кейінгі алғашқы минуттар ішінде науқас өмірін сақтау үшін реанимациялық шаралар да (трахеостомия, клапандық пневмотораксті ашық пневмоторакске айналдыру, сыртқы-ішкі қатты қан кетуді тоқтату) жатады.

- **Шұғыл операциялар** науқас ауруханаға түскен соң алғашқы тәулік ішінде жасалады. Бұл операциялар, науқасқа диагноз қою, қосымша дерттерін анықтау және операцияға дайындау үшін қажетті, шектеулі мерзім ішінде жасалады. Осындай операциялар деструктивті-қабыну дерттеріне жасалған консервативтік ем нәтиже бермегенде, қан кету қайталанған кезде, механикалық сарғаю кезінде жасалады.

-
- **Жоспарлы операциялар** — бұл операциялардың жасалу мерзімінің операцияның ақырына әсері жоқ және науқастың келісімі бойынша операция жасау мүмкіндігі бар болғанда жасала береді (обырды алып тастау, жарықты кесу).

- Жарадағы инфекцияның дәрежесіне байланысты асептикалық, шартты түрде асептикалық, инфекция түскен және шартты түрде инфекция түскен операциялар болып бөлінеді

-
- Таза (асептикалық) операциялар. Бұл операцияларға жоспарлы түрде жасалатын, ішкі қуыс ағзалар қуысы ашылмайтын операциялар жатады (жарықты кесу, қан тамырларына, сүйектерге, жасалатын операциялар, қалқанша безге жасалатын операциялар). Операциядан кейінгі инфекциялық асқынулар жиілігі 1-2%.

- Шартты түрде асептикалық операциялар (инфекция түсуі ықтимал таза операциялар). Бұл операциялар кезінде ішінде инфекция болуы мүмкін ағзалардың қуысы ашылатын операциялар (жоспарлы холецистэктомия, жатыр ампутациясы). Операциядан кейін мүлгіген инфекция бас көтерсе қайта операция жасау қажет болуы мүмкін. Операциядан кейінгі инфекциялық асқынулар жиілігі — 5-10%.

- **Шартты түрде инфекциялы операциялар** (инфекция қаупі жоғары операциялар). Мұндай операцияларға операция кезінде микрофлорамен жанасу ауқымды болатын операциялар жатады (жоспарлы гемиколэктомия, флегмонозды аппендицитке жасалатын аппендэктомия). Инфекциялық асқынулар жиілігі — 10-20%.
- **Инфекциялы операциялар.** Бұл операциялар қатарына іріңді перитонитке, тоқ ішектің тесілуі немесе жарақатына байланысты жасалатын операциялар жатады. Инфекциялық асқынулар жиілігі 50

-
- Аз инвазиялық хирургия қазіргі кездегі дамыған хирургияның жемісі. Дәстүрлі хирургиядан айырмашылығы тіндерді әдеттегідей кеспейді, үлкен жара болмайды, зақымданған ағза жалаңаштанбайды.

-
- Хирургиялық операция кезінде арнаулы техникалық тәсілдер қолданылуы мүмкін. Мұндай операциялар арнаулы операциялар деп аталады. Оларға:

- микрохирургиялық операциялар — операциялар микроскоп көмегімен 3 еседен 10 есеге дейін үлкейту арқылы жасалады.
  - эндоскопиялық операциялар — қуыс ағзалардың ішінде эндоскопиялық аспаптар көмегімен жасалатын операциялар,
  - эндовидеохирургия. Эндоваскулярлық операциялар — қантамыр ішінде рентген бақылауымен жасалатын операциялар жатады.
-